

חובת זהירות מוג

מאת עו"ד

הוא לא עבד בשום חברה אחרת אלא רק במקום שבו אירעה התאונה.

בעבודתו, העובד היה כפוף למרות ולפיקוח של אדם אחר; העובד עבד באמצעות כלי עבודה השייכים לחברה המעסיקה; עיקר ההתקשרות היה ניצול כושר עבודתו; שולם לו שכר גלובלי חודשי, קבוע ומחזורי, כנגד חשבוניות מס; הוא עבד בימים ובשעות קבועות, באתרי בנייה שבהם סיפקה החברה המעסיקה את שירותיה.

במצב עניינים כזה בא לביטוי "מבחן השליטה" - מצב בו העובד איננו יכול להחליט באופן עצמאי על פעולותיו ונזקק, באופן שוטף, לאישורים של מנהל ישיר.

נסיבות ההתקשרות וסוג העבודה מצביעים על כך שהעובד, למרות היותו עצמאי, השתלב במערך הארגוני של החברה המעסיקה כעובד מן השורה.

לפיכך קבע ביהמ"ש כי התקיימו כאן יחסי עובד-מעביד, והחברה המעסיקה חבה כלפי העובד חובת זהירות (החברה חייבת לספק לעובדים מקום עבודה בטוח). עם זאת, ביהמ"ש הוסיף וקבע שגם אילמלא יחסי עובד-מעביד קיימת - כך או כך - חובת זהירות, שכן החברה המעסיקה, כבעלת הפיגום (שממנו נפל העובד) וכאחראית לביצוע עבודות הצביעה שבמהלכן נפגע העובד, חבה כלפי חובת זהירות של המעסיק.

לעניין המקרה הקונקרטי, ביהמ"ש קבע כי החברה המעסיקה, כמעבידתו של העובד וכמי שהפיגום בבעלותה וכמי שהורתה לתובע לעשות בו שימוש - היתה יכולה והיתה צריכה לצפות תאונה מסוג זה: העובד נפגע כתוצאה מהתממשות סיכון רגיל הנובע מסוג העבודה באתר. שאר הנתבעות היו אמורות לדאוג לפיקוח הולם ולוודא שהוראות הבטיחות אכן מיושמות הלכה למעשה.

לפסק הדין התקדימי הזה עשויה להיות השפעה על החלטות וקביעות עתידיות בנוגע ליישום תקנות הבטיחות בעבודה בנושא פיגומים.

הפרת חובת זהירות

סוגייה נוספת שנידונה בפסה"ד, היא הפרת חובת זהירות (הפרת חובה חקוקה). החברה המעסיקה הפרה מספר הוראות בטיחות:

● סעיף 50 ל-פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], התש"ל-1970 קובע: "היה אדם צריך לעבוד במקום שממנו הוא עלול ליפול יותר משני מטרים, ואין המקום

לאחר שבחן את טיב הקשר ויחסי העבודה בין מועסק עצמאי לבין החברה שהעסיקה אותו - קבע בית המשפט פסק דין תקדימי, בנוגע ליישום תקנות הבטיחות בעבודה

עובד עצמאי הגיש תביעה לפיצויים בגין נזק שנגרם לו בעקבות פגיעה בתאונת עבודה שבמהלכה נפל מפיגום. התביעה הוגשה כנגד החברה שבה הועסק, כנגד חברת הביטוח וגם כנגד הגורמים הנוספים שהיו קשורים לפרויקט.

התאונה אירעה במהלך צביעת צינורות מעל לפיגום נייד בגובה 5 מ'. הפיגום הורכב, ככל הנראה, ע"י עובדים של החברה בהשתתפות הנפגע (היו סתירות בעדויות ובית המשפט העדיף את הגירסה כדלקמן). עפ"י המידע שהצטבר בחקירה וכו', בנוגע לנסיבות התאונה - הנפילה התרחשה כנראה במהלך ההכנות לביצוע העבודה. מאחר שהעובד לא היה מוגן בשום דרך מפני נפילה - הוא נחבט בקרקע ונפגע.

החוק מעניק חשיבות לסיווגו של עובד

אחת הסוגיות המרכזיות שעלו בהתדיינות היתה סיווגו של העובד - כעובד שכיר ולא כקבלן עצמאי.

הנפגע היה מסגר במקצועו אך הועסק במשרה מלאה (יום עבודה מלא) אצל חברה מעסיקה, כמוביל עובדים וציד. החברה ניצלה זמן פנוי של הנהג, בין ההסעות, והעסיקה אותו גם כמסגר. לאחר תקופה קצרה הוא מכר את הרכב ששימש אותו להסעות והתמיד בעבודתו כמסגר עצמאי. שכרו שולם לו כנגד חשבוניות מס.

המאמר מתייחס לפסק דין תקדימי (ת.א. 1407/96) שפסק כבוד השופט ד. חשין בבית המשפט המחוזי בירושלים

ברת מצד מעביד

משה בן-ארצי

בטוחים, אמצעי מיגון, הדרכה נאותה ובדיקת תקינות הפיגום. הפרות של החובות האלה הן שגרמו לנפילתו של העובד מהפיגום ולנזקים שספג.

רשלנות תורמת של התובע לאירוע התאונה

סוגייה מהותית נוספת שעלתה, היתה: האם יש לייחס לתובע רשלנות תורמת לאירוע התאונה.

ביהמ"ש ציין כי המגמה העיקרית בפסיקה היא כי במקרה של תאונת עבודה אשר בה נפגע עובד - יש לדקדק דווקא עם המעביד בכל הנוגע להטלת האחריות לתאונה, ולהקל במידה רבה עם העובד ביחס לרשלנותו, שגרמה או תרמה לתאונה. הטעם ברור: למעביד יש שליטה על סוג העבודה, על הציוד וכן על נוהלי העבודה ונוהלי הבטיחות. המעביד גם קובע איזו עבודה תוטל על עובד פלוני - בהתבסס על כישוריו וניסיונו; המעביד שולט במתכונת ההדרכה של העובד ובמידתה; העובד עושה את מלאכתו בגבולות אשר נתחמו ע"י המעביד, ועל-כך, ההנחה המשפטית המקובלת היא, כי עובד נפגע כתוצאה מהתממשותו של סיכון שנוצר ע"י המעביד, ורשלנות תורמת **תוטל עליו רק במקרה שחרג מגבולות הסיכון שיצר המעביד.**

במקרה זה, ייחוס "רשלנות תורמת" עלול לרוקן מתוכן את חובותיו של המעביד עפ"י פקודת הבטיחות, שכן ברי כי המעביד הוא הנושא באחריות המלאה להתרחשות התאונה - בכך שהורה לעובד חסר ניסיון לעבוד על פיגום ללא הדרכה נאותה וללא אמצעי בטיחות הולמים, ובכך יצר מצב מסוכן. לפיכך, בית-המשפט קבע נחרצות קביעה חשובה ביותר, לפיה - הקלות, לכאורה, של הרכבת הפיגום, היא שגרמה לעובד - שלא היה ער לסיכון - להעריך שיוכל לעמוד במשימה. בהיעדר הדרכה מתאימה, אין להענישו על טעותו. ביהמ"ש פסק לנפגע "פיצוי נוסף" של 100,000 ש"ח מעל לחישוב האקטוארי בגין הפסדי שכר לעתיד, המשקף את החשש להיפלטותו בעתיד משוק העבודה.

מסר למעבידים ולנכגעים

קביעת בית המשפט מהווה **תמרור אזהרה למעבידים**, לבל יזלזלו בהוראות הבטיחות בעבודה, מסירת מידע לעובדים, הדרכת עובדים וכיו"ב - גם כאשר המשימות המוטלות על העובד נראות פשוטות לכאורה, ויש בה גם **מסר לנכגעים** - העובדה שעובד אשר נפגע מצליח להשתקם בכוחות עצמיים ומקל על נזקיו לא תהיה לו לרועץ. ■

• תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה), התשמ"ח-1988, מגדירות -

■ **בתקנה 1:** "משטח עבודה" - שטח שעליו נמצא אדם בקשר לביצוע עבודה או המשמש להחזקת חומרים או ציוד, לרבות פיגום;

■ **תקנה 5** לתקנות האלה קובעת כי האחריות למלא אחר דרישות התקנות הללו מוטלת על מנהל העבודה שמונה ע"י מבצע הבניה, כל עוד לא הוטלה האחריות במפורש על מבצע הבניה (עפ"י **תקנה 6**). אם באתר נמצא רק קבלן ראשי אחד - ייחשב הוא כמבצע הבניה, שכן הוא זה המחזיק במקום, ועל כן הוא אחראי לכך שלא ייווצר סיכון לנמצאים באתר או לעובדים בו, כולל לעובדי קבלני המשנה. מטרת התחיקה היא ליצור כתובת ברורה במקרה של הפרה כלשהי של הוראות בטיחות כלשהן;

■ **תקנות 8-11** לתקנות הבטיחות בעבודות הבנייה מטילות חובה **להכשיר משטחי עבודה** (שהגדרתם, כאמור, כוללת פיגומים) **ולהבטיחם מפני התמוטטות**. התקנות גם מטילות חובת גידור - כדי למנוע את נפילת העובד;

■ **פרק ג'** לתקנות הנ"ל עוסק בהוראות בטיחות המיוחדות לפיגומים.

ביהמ"ש קבע כי כל התקנות הללו לא יושמו ע"י החברה המעסיקה.

■ גם **תקנות הבטיחות בעבודה (ציוד מגן אישי)**, **התשנ"ז-1997**, **ותקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים)**, **התשנ"ט-1999**, יכולות ללמד על רמת הזהירות הראויה לגבי מיגון העובד ומתן הדרכה נאותה. החברה המעסיקה לא עמדה בסטנדרט הזה, כאשר לא ציידה את העובד באביזרי בטיחות שימנעו את נפילתו, או לפחות יקטינו את הנזקים. העובד גם לא הודרך בכל הקשור להרכבת פיגום ולעבודה עליו. לסיכומו של עניין זה, קבע ביהמ"ש כי

במילוי הוראות הבטיחות הנוגעות לעבודה בפיגום היה ניתן למנוע את התרחשות הנזק. החברה המעסיקה היתה חייבת לפקח ולוודא קיומם של נוהלי עבודה

מאפשר אחיזת-רגל בטוחה, ולפי הצורך - אחיזת-יד בטוחה, יותקנו - ככל שהדבר מעשי במידה סבירה - אמצעים לבטיחותו על ידי גידור או באופן אחר."